

Малките положителни сигнали за възстановяване

Икономиката ни е в добра ситуация с потенциал за растеж, който трябва да бъде уловен

Али поради това, че сме родени тук и сега, или просто защото сме на Балканите, живеем с усета за обреченост, за безвъзвратно негативно развитие на страната ни и на повечето от делата ни. По-голямата част от хората около мен са системно песимистични. Стигам готам, че прехвърлят това очакване и за 2014 година.

Обичайните заглавия и новини от миналата година носеха естественото натрупване на негативни очаквания и страхове. По-често можеше да срещнеш новини като: "Брюксел понижи прогнозата си за растежа на България", "МВФ понижи прогнозата си за икономическия растеж на България", "ЕБВР установи слаби признаци на устойчиво възстановяване в икономиката на България", "Не очаквайте нищо добро през 2014 г., алармират икономисти", отколкото да намериш зародиша на положителната новина и индикатор за промяна.

В тези отминали новини има неувереност в състоянието ни, примесена с висока степен на дисконтиране на резултатите от отминалите години. Точно така, дисконтиране на миналото, защото повечето от нас не улавят или не чуват реалните новини от днес. Голяма част от анализаторите и икономистите ни не виждат и не желаят да погледнат напред, като разчетат малките положителни сигнали на възстановяване на световната икономика, чието отражение се долавя и у нас. Ключови икономически показатели, като ръст на БВП, динамика и структура на безработицата у нас, усвоени средства по европрограмите, са заключени в територията на мъртвата точка на движение на огледалото ни за обратно виждане в момента, в който пренесаме напред. Без поглед, насочен напред за разчитане на знаците по пътя (разбирай позитивни сигнали), ще останем затрупани от систематичните проблеми на миналото ни. Затова погледът ни, вторачен назад и дисконтиращ минали събития, не може да отрази малките знаци по пътя напред.

Ето защо този тип прогнози не разчитат бъдещето.

Какво да очакваме?

Икономиката ни е в добра ситуация с потенциал за растеж, който трябва да бъде уловен от обществото ни и от всеки от нас. Ще се придвижим нагоре по стълбицата на благоденствието, ако се справим с песимизма си и намерим по-устойчив обществен баланс. Ако правилно разчитаме икономическите индикатори у нас, ще намерим потвърждение за движение напред:

- През 2013 г. икономиката ни показва сигнали на повишена конкурентоспособност през увеличаващ се износ към ключови търговски партньори. Този индикатор, подкрепен от систематично намаляване на задълженията на предприятията към банковия сектор - резултат от изтръпяването от кредитния бум след финансовата криза от 2008 г., сочи една върна посока на развитие. В голяма степен тази тенденция ще доведе до увеличаване на производствени капацитети по разни индустрии през 2014 г. Нещо повече, в някои сектори (например производство на инвестиционни стоки) може да се достигне до оптимални производствени капацитети. Там ще се породи необходимост от нови капиталови инвестиции.

- Има повишаване на трансферите от европейски фондове. Това обстоятелство в комбинация с увеличаване износ са довели до качествен излишък по капиталовата сметка за деветте месеца на 2013 г. (3,4% от БВП).

- Появиха се сигнали за овладяване на дефлационната спирала, която бе подхранена от значително забавяне на икономиката и потреблението (вътрешно и инвестиционно) от 2008 г. до сега. Нежеланието за предприемане на риск и инвестиране доведе до прегизвестен обрат в икономическия цикъл.

- Вероятно безработицата достигна през 2013 г. своето плато, но на цената на ужасяващо високата младежка безработица - 28,5% към октомври 2013. Експортно ориентираните и реструктуриращите се сектори ще имат облекчаващ ефект върху зае-

“ Ще се придвижим нагоре по стълбицата на благоденствието, ако се справим с песимизма си и намерим по-устойчив обществен баланс. ”

ността.

- Намалелите външни инвеститори от последните години следват "голямото" разместване на инвестиционните пластове и на реструктуриране, като отварят нови свободни територии у нас. Независимо от това често чувам от чужденци днес, че България е в "по-хубавия" ъгъл на Европа.

При липсата на значителен външен шок, произтичащ от развитите пазари, 2014 г. се очертава като повратна точка за българската икономика. Основният вътрешен риск като че ли остава политико-общественото развитие на страната. Но не само.

Основни рискове

Основният риск пред икономиката ни остава разделението на обществото по един важен въпрос - неотложните реформи, които трябва да стабилизируют обществените отношения и да вляят увереност в бизнеса. Нека не забравяме, че движението напред може да измерим с пропуснатото време за реформи у нас.

Тук отварям важна скоба за един вътрешен резерв, а в същото време и спирачка пред ускорението на инвестиционния процес у нас - наличието на прекомерна ликвидност в системата като следкризисен ефект след 2008 г. Наличието на огромна за икономиката ликвидност не е отгелен за България феномен:

- Според American Express заможните американци гържат 6 трлн. долара спестявания "кеш" по спестовни сметки през 2012 г.*. Според същото проучване тези спестявания ще набъбнат до 12 трлн. долара през 2014 г.;

- UBS Wealth Management отбелязва, че 28% от активите на клиентите им са "кеш" през третото тримесечие на 2013 г., което е малко под 31%, респективно към края на 2011 г., когато кризата в Еврозоната бе в своя зенит**.

Подобна ликвидност и увеличена спестовност се наблюдава и у нас през последните години. Това ме кара да вярвам, че стойността на много активи е в

нормална равновесна точка и вероятно ще се запазят на това равнище. От друга страна, тази ликвидност поражда необходимостта банковата система да преразгледа високата си консервативност в кредитирането и освен във вложения в безрисковия пазар на ДЦК да пренасочи ресурси в реалния сектор. Свърхликвидността е резерв за нови балони в икономиката ни, от които сме твърде далече в момента.

Сигнали за оживление

През последните няколко години редовно следя кошницата с акции на европейски фирми, включени в индекса Euro Stoxx 600. При използването на прост критерий - износа на фирмите на европейски и извъневропейски пазари - се наблюдава интересна тенденция от началото на кризата през 2008 г. Финансово най-слаби са онези, които реализират своите продажби само на своя национален (т.е. местен) пазар. По-добро пазарно поведение имат онези от тях, които реализират над 50% от продажбите си на паневропейския и световния пазар. Подобен модел на поведение се забелязва и при фирмите у нас. Експортно ориентираните компании към световните пазари (аутсорсинг и ИТ сектори, хранително-вкусова, машиностроене) показват устойчивост. Сектори и компании, бързо внедряващи автоматизация и енергоемкост (транспорт, логистика, фармацевтика), показват отлични резултати и сега. Сектори на земеделието, подкрепени с еврофондове и технологична модернизация, отбелязват ръст в добиви и приходи. Множество малки и средни предприятия успешно прохождат, фокусирани в огромните пазари и възможности около нас. Просто пътят за благоденствие у нас минава през пазарите около нас.

Знайте пред нас показват, че имаме възможности и резерви да преминем през един труден период от развитието си. Но за да реализираме това, ни трябва обществено доверие и отговорно управление. От правилния избор зависи скоростта, с която ще се движим напред.

* http://www.amexpub.com/downloads/2012-05-09_AEP_Harris.pdf

** <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/5bf2f33a-5e81-11e3-8621-00144feabdc0.html?siteedition=intl#axzz2n4Kv67NC>